

HELSEDIREKTORATET
Postboks 220 Skøyen
0213 OSLOVår referanse:
26/00521-3Deres referanse:
26/10966Dato:
14.08.2026Saksbehandler:
Yvonne Garshol

Høringssvar - reviderte kriterier for innhold i Referansekatalogen for e-helse

Helse Sør-Øst RHF viser til høringsnotat datert 27. april 2026 om forslag til reviderte kriterier for innhold i Referansekatalogen for e-helse, og takker for muligheten til å gi innspill.

Helse Sør-Øst RHF støtter arbeidet med å videreutvikle referansekatalogen og vurderer den som et viktig virkemiddel for digital samhandling og standardisering i helse- og omsorgssektoren.

Vi støtter hovedretningen i forslaget, men mener referansekatalogens rolle bør tydeliggjøres ytterligere på tre områder:

- retning for digital samhandling
- krav til åpenhet og interoperabilitet
- forutsigbare prosesser for etablering og endring av nasjonale krav

Referansekatalogen har potensial til å bli et enda viktigere virkemiddel for å realisere målene i Nasjonal e-helsestrategi og Vår helse 2030. For å lykkes med dette bør katalogen videreutvikles slik at den i større grad bidrar til å gi sektoren felles retning, tydelige rammer for leverandørmarkedet og forutsigbare prosesser for utvikling og forvaltning av nasjonale krav.

Overordnede innspill til referansekatalogen for e-helse

Gi tydelig retning for digital samhandling

Nasjonal e-helsestrategi og målene i Vår helse 2030 beskriver tydelig hva sektoren skal oppnå. Samtidig er det behov for tydeligere nasjonale rammer for hvordan målene skal realiseres.

Referansekatalogen bør bidra til å etablere og forvalte et felles målbilde for digital samhandling gjennom målarkitekturer, referansearkitekturer og andre overordnede rammer som gir retning for utviklingen, i tillegg til at den gir en oversikt over standarder, informasjonsmodeller og tekniske spesifikasjoner.

Vår erfaring er at manglende felles målbilder og arkitektoniske rammer kan føre til ulike tolkninger av målsettinger, redusert fart i gjennomføring, økt kompleksitet, teknisk gjeld og høyere forvaltningskostnader. Referansekatalogen bør bidra til at nasjonale, regionale og lokale initiativer utvikles innenfor felles rammer og understøtter en helhetlig utvikling av digital samhandling.

Gi tydelige krav til leverandørmarkedet

For å realisere målene om digital samhandling er det nødvendig med tydelige nasjonale krav til åpenhet, tilgang til data og interoperabilitet. Virksomhetene må ha tilgang til egne data og kunne dele disse på en standardisert og sikker måte når det er behov for samhandling på tvers av virksomheter. Manglende åpenhet i dagens løsninger skaper barrierer for samhandling, begrenser muligheten for innovasjon og bidrar til økt leverandøravhengighet. Dette er viktig både for å sikre at eksisterende leverandører understøtter nasjonale mål for samhandling og for å gi nye leverandører forutsigbare rammer for utvikling av løsninger til helse- og omsorgssektoren. Kravene bør utformes slik at de bidrar til modernisering også av eksisterende løsninger ved å ha tilbakevirkende kraft, og ikke bare gjelder ved anskaffelse av nye systemer.

Referansekatalogen bør tydeliggjøre sektorens forventninger og krav til tilgjengeliggjøring av data, standardiserte grensesnitt og interoperabilitet.

Referansekatalogen bør gi virksomhetene et tydelig grunnlag for anskaffelser, leverandørstyring og videreutvikling av eksisterende systemporteføljer.

Referansekatalogen bør være et sentralt virkemiddel for å synliggjøre hvordan europeiske krav og standarder knyttet til EHDS skal omsettes til nasjonale krav og anbefalinger.

API-spesifikasjoner og andre sentrale samhandlingsspesifikasjoner knyttet til nasjonale samhandlingstjenester bør vurderes inkludert i referansekatalogen som en del av dette.

Sikre forutsigbare prosesser

Verdien av referansekatalogen avhenger ikke bare av innholdet, men også av prosessene rundt etablering, endring og forvaltning av standarder og krav.

Det er behov for tydelige og forutsigbare prosesser for hvordan nye krav etableres, hvordan endringer besluttet og hvordan berørte aktører involveres. Dette gjelder særlig ved etablering og endring av nasjonale samhandlingstjenester og tilhørende tekniske spesifikasjoner.

Tidlig involvering av sektoren, tydelig kommunikasjon av konsekvenser, synliggjøring av avhengigheter og tilstrekkelige overgangsperioder er viktige forutsetninger for effektiv innføring og etterlevelse.

Etter vår vurdering vil tydeligere prosesser bidra til bedre forankring, mer helhetlige løsninger og redusert risiko for teknisk gjeld og unødvendig forvaltningsbyrde i sektoren.

Innspill på konkrete spørsmål i høringen

1. Ny beskrivelse av referansekatalogen

Helse Sør-Øst RHF vurderer den foreslåtte beskrivelsen som klar og dekkende.

2. Forslag til reviderte kriterier

De reviderte kriteriene fremstår som forståelige og relevante.

Vi anbefaler at det tydeliggjøres nærmere hvilke typer normerende produkter som omfattes av katalogen, og hvilken normeringsstatus de enkelte oppføringene har. API-spesifikasjoner, informasjonsmodeller og andre sentrale samhandlingsspesifikasjoner bør omfattes av referansekatalogen når de inngår som sentrale forutsetninger for nasjonal digital samhandling. Det bør vurderes hvordan referansearkitekturer og målarkitekturer kan synliggjøres tydeligere som en del av de felles rammene for utvikling av digitale samhandlingstjenester.

3. Prosesser for endringer i referansekatalogen

Det er behov for tydeligere og mer forutsigbare prosesser enn det som fremgår av høringsnotatet.

Særlig viktig er det at prosessene beskriver:

- hvordan forslag til nye standarder og spesifikasjoner initieres
- hvordan konsekvenser og avhengigheter vurderes
- hvordan berørte aktører involveres
- hvordan avvik fra etablerte standarder og arkitekturføringer håndteres
- hvordan endringer kommuniseres og fases inn
- frister for dokumentkontroll, dvs. revisjon og vurdering av relevans av innholdet

Vår erfaring er at flere nasjonale samhandlingstiltak og API-er utvikles i et høyt tempo, uten at det alltid er tilstrekkelig transparens rundt valg av standarder, informasjonsmodeller og arkitekturprinsipper. Dette kan medføre teknisk gjeld, økt forvaltningsbyrde og mer komplekse integrasjonslandskap over tid. Nasjonale aktører som forvalter felles samhandlingsløsninger, bør følge de samme normerings- og endringsprosessene som øvrige aktører i sektoren.

Referansekatalogen bør understøttes av prosesser som sikrer involvering av sektoren og gir bedre forutsigbarhet for virksomheter og leverandører.

4. Varsling av endringer i referansekatalogen

Varsling gjennom nettsider og nyhetsbrev er et godt utgangspunkt, men vurderes ikke som tilstrekkelig alene.

For større virksomheter og leverandører er det viktig med tidlig informasjon om kommende endringer, planlagte innføringer og utfasing av eksisterende standarder. Vi anbefaler at det vurderes å etablere mer strukturerte mekanismer for varsling, herunder publisering av veikart, versjonsplaner og overgangsperioder.

5. Nåværende innhold i katalogen

Referansekatalogen bør videreutvikles i takt med sektorens behov.

Vi mener særlig følgende områder bør vurderes inkludert eller tydeliggjort, for å bidra til bedre sammenheng mellom overordnede mål og konkrete tekniske løsninger:

- API-spesifikasjoner for nasjonale samhandlingstjenester
- informasjonsmodeller og semantiske standarder
- referansearkitekturer og målarkitekturer
- krav og føringer knyttet til EHDS - Referansekatalogen bør være et sentralt virkemiddel for å synliggjøre hvordan europeiske krav og standarder skal omsettes til nasjonale krav og anbefalinger
- krav til identitets- og tilgangsstyring som er sentrale for samhandling på tvers av virksomheter

For det nåværende innholdet i referansekatalogen er det utydelig når det sist ble revidert, og i hvilken grad det fortsatt er relevant. For eksempel ligger flere dokumenter inne med kommentarer som: «*Merknad 25.09.2024: Dette dokumentet ble utarbeidet av Direktoratet for e-helse. Det vil bli oppdatert som en del av arbeidet med digital samhandling.*»

6. Nasjonale løsninger og registre

Det er behov for økt forutsigbarhet knyttet til endringer i nasjonale løsninger og registre.

Tekniske spesifikasjoner og API-er knyttet til nasjonale samhandlingstjenester har ofte stor betydning for virksomhetenes egne systemer og integrasjoner. Endringer i slike spesifikasjoner bør derfor forvaltes gjennom tydelige prosesser og synliggjøres i referansekatalogen.

Vi mener API-spesifikasjoner for nasjonale samhandlingstjenester bør inngå i referansekatalogen på tilsvarende måte som tradisjonelle meldingsstandarder. Referansekatalogen bør legge til rette for en helhetlig oversikt og forvaltning av meldingsstandarder, API-spesifikasjoner og informasjonsmodeller som understøtter de samme samhandlingsprosessene. Dette vil bidra til at ulike mekanismer for informasjonsutveksling vurderes og utvikles innenfor felles rammer, gi virksomheter og leverandører bedre forutsigbarhet, samt redusere risikoen for fragmentering.

7. Øvrige innspill

Helse Sør-Øst RHF støtter etableringen av kategoriene «Til utprøving» og «Til informasjon». Samtidig mener vi det bør etableres tydelige kriterier for når innhold kan plasseres i disse kategoriene, hvor lenge det kan bli stående der, og hvilke prosesser som gjelder for overgang til anbefalt eller obligatorisk status.

For å sikre etterlevelse av standarder og spesifikasjoner bør det vurderes tydeligere mekanismer for samsvarsvurdering, test og verifikasjon. Dette kan omfatte felles testmiljøer, samsvarserklæringer og tydeligere prosesser for håndtering av avvik.

Avslutningsvis vil Helse Sør-Øst RHF understreke betydningen av at referansekatalogen videreutvikles som et sentralt virkemiddel for å sikre både retning og fart i utviklingen av digital samhandling i helse- og omsorgssektoren.

Med vennlig hilsen
Helse Sør-Øst RHF

Rune Simensen
direktør teknologi og digitalisering

Yvonne Garshol
spesialrådgiver

